วารสารรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ ปีที่ 11 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2563): 29-54

ภาคีเครือข่ายการจัดการท่องเที่ยวของหมู่บ้านแม่กำปอง ตำบลห้วยแก้ว อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่[1]

พิมพิกา นวนจา[2] และศิริพงษ์ ลดาวัลย์ ณ อยุธยา[3]

Received: February 18, 2019
Revised: June 11, 2019
Accepted: June 19, 2019

บทคัดย่อ

บทความชิ้นนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษากระบวนการความร่วมมือระหว่างภาคีเครือข่ายภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน และนักท่องเที่ยวในการจัดการท่องเที่ยว 2) ศึกษาหลักการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และ 3) ศึกษาผลลัพธ์ที่ได้จากการจัดการท่องเที่ยวของหมู่บ้านแม่กำปอง ซึ่งมีระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร การสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง การสนทนากลุ่ม และการสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย ตัวแทนจากภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน และนักท่องเที่ยว รวม 36 คน ผลการศึกษา พบว่า 1) ภาคีเครือข่ายการจัดการท่องเที่ยวของหมู่บ้านแม่กำปอง กระบวนการความร่วมมือในทุกขั้นตอน ตั้งแต่ความร่วมมือในการจัดทำแผน การแลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสาร มีความร่วมมือในการปฏิบัติ การประเมินผล ตลอดจนมีการทำบันทึกข้อตกลงร่วมกัน 2) การจัดการท่องเที่ยวของหมู่บ้านแม่กำปอง มีการนำหลักการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์มาปรับใช้ได้อย่างครบถ้วน และ 3) ผลลัพธ์ที่ได้จากการจัดการท่องเที่ยวของหมู่บ้านแม่กำปอง สามารถบรรลุผลเป้าหมาย คือ มีการสร้างความร่วมมือ เกิดการสร้างงาน สร้างรายได้ ตลอดจนสามารถในการรักษาทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรม และวิถีชีวิตได้เป็นอย่างดี

คำสำคัญ ภาคีเครือข่าย, การจัดการท่องเที่ยว, กระบวนการความร่วมมือ, การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

---

[1] บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัย เรื่อง “ภาคีเครือข่ายการจัดการท่องเที่ยวของหมู่บ้านแม่กำปอง ตำบลห้วยแก้วอำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่” ตามหลักสูตรมหาบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่

[2] คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ 50200 อีเมล: pimppimz@hotmail.com

[3] คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ 50200 อีเมล: siripong_lad@hotmail.com

Tourism Network Governance of Ban Mae Kampong Village, Huay Kaew Sub–district, Mae On District, Chiang Mai Province

Pimpika Nuancha[4] and Siripong ladavalya Na Ayuthya[5]

Abstract

This research on the Tourism Network Governance of Mae Kampong Village, Huay Kaew Sub–district, Mae On District, Chiang Mai Province has 3 objectives as follows: 1) to study the process of collaboration between the public sector, private sector, citizen sector and tourists regarding the tourist management; 2) to study ecotourism management; and 3) to study the impacts resulting from the tourism management of Mae Kam Pong Village. The study is based on qualitative method by collecting data from primary sources, semi-structured interviews, focus group discussions and non-participative observation. The 36 informants are representatives from the government, private sector, public sector and tourists. The study findings reveal the following: 1) the process of collaboration regarding the tourist management of Mae Kam Pong Village has been included in every step of planning implementative, data exchange, negotiations, agreements, evaluations and records of agreements; 2) the tourism management of Mae Kam Pong Village has based on the principles of ecotourism; and 3) the tourism management of Mae Kam Pong Village reaches its initial goals.

Keywords Network Governance, Tourist Management, Collaboration, Ecotourism

[4] Faculty of Political Science and Public Administration, Chiang Mai University, Chiang Mai 50200. Email: pimppimz@hotmail.com

[5] Faculty of Political Science and Public Administration, Chiang Mai University, Chiang Mai 50200. Email: siripong_lad@hotmail.com

1. บทนำ

การท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อน และกระตุ้นการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศ ส่งผลให้เกิดการจ้างงาน การสร้างอาชีพ การกระจายรายได้ รวมไปถึงการเกิดการค้าและการลงทุนในธุรกิจที่มีความเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เช่น ธุรกิจด้านการคมนาคมขนส่ง ธุรกิจสถานประกอบการโรงแรม ที่พัก ร้านค้า ร้านอาหาร และธุรกิจนำเที่ยว เป็นต้น นอกจากนี้ การท่องเที่ยวยังมีส่วนสำคัญในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน สาธารณูปโภค ตลอดจนการคมนาคมขนส่ง ที่ถือเป็นแนวทางในการสร้างความมั่นคงให้กับประเทศ (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2553, น. 6) ซึ่งในภูมิภาคเอเชีย ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีความได้เปรียบด้านการท่องเที่ยวสูงกว่าหลายประเทศ เนื่องจาก มีความหลากหลายทางด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต ความมีอัธยาศัยดี ยิ้มแย้มแจ่มใส ตลอดจนการมีประวัติศาสตร์ที่มีคุณค่า ที่สามารถใช้เป็นปัจจัยในการดึงดูดความสนใจจากนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติได้อย่างดี (สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2560) แต่อย่างไรก็ตาม ในด้านการท่องเที่ยวกลับมีการแข่งขันที่สูงขึ้น ทำให้รัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จำเป็นที่จะต้องให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการและพัฒนาด้านการท่องเที่ยวให้มีศักยภาพ มีขีดความสามารถในการแข่งขันกับประเทศอื่นได้มากขึ้น ทำให้รัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ได้จัดทำแผนการท่องเที่ยวแห่งชาติฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560–2564) ขึ้น ซึ่งมีการกำหนดกลยุทธ์การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่เน้นการวางรากฐานของประเทศ โดยการส่งเสริมการท่องเที่ยวระดับชุมชนควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีการแก้ไขปัญหาที่เป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวของประเทศ ทั้งในด้านของแหล่งท่องเที่ยว ด้านคุณภาพในการให้บริการ ด้านความพร้อมของบุคลากรทางการท่องเที่ยว รวมถึงการให้ความสำคัญกับการทำงานร่วมกันอย่างบูรณาการระหว่างภาคีเครือข่ายภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน (กรมการท่องเที่ยว, 2559, น. 4)

จากการดำเนินการตามแผนการท่องเที่ยวแห่งชาติฉบับที่ 2 เริ่มมีการให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable Tourism) ด้วยการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในรูปแบบของการท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community Based Tourism: CBT) ซึ่งเป็นการท่องเที่ยวที่ชุมชนเป็นเจ้าของ เป็นผู้ดำเนินการและเป็นผู้จัดการ หรือประสานงานในชุมชนด้วยตัวเอง โดยนำสินค้าและบริการที่มีอยู่ในชุมชนมาสร้างมูลค่า เพิ่มผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของชุมชนผ่านกิจกรรมการท่องเที่ยว ควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีการรักษาวิถีชีวิตของชุมชน รวมไปถึงการปกป้องวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม และประเพณีที่มีคุณค่า นอกจากนี้ ยังเป็นการท่องเที่ยว

ที่ชุมชนได้รับการสนับสนุนจากบุคลากรและหน่วยงานภายนอกในการประกอบธุรกิจให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของตลาดการท่องเที่ยว ตลอดจนมีการส่งเสริมโครงการต่างๆ ของชุมชนที่มีเป้าหมายหลักในการยกระดับคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของคนในชุมชน ซึ่งการท่องเที่ยวโดยชุมชนจะมีรูปแบบที่แตกต่างกันไป เช่น การท่องเที่ยวเชิงผจญภัย การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงเกษตร การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เป็นต้น (กรมการท่องเที่ยว, 2559, น. 4) และในปัจจุบันรูปแบบของการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยว ได้แก่ การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (Ecotourism) ซึ่งเป็นการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวจะได้เรียนรู้เกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว ความเป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม ตลอดจนการเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการดูแล รักษา และการอนุรักษ์ทรัพยากรในชุมชนนั้นๆ จึงทำให้ชุมชนมีการนำทรัพยากรทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม รวมถึงวิถีชีวิตที่มีความโดดเด่นมาดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามามีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยว เพื่อให้นักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวเกิดการเรียนรู้ และเกิดการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ภายในชุมชน

ดังเช่น ในกรณีของหมู่บ้านแม่กำปอง หมู่ที่ 3 ตำบลห้วยแก้ว อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็นหมู่บ้านที่ตั้งอยู่ตามเนินเขา มีความอุดมสมบูรณ์ไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีความหลากหลาย ภายในหมู่บ้านจะมีน้ำจากน้ำตกแม่กำปองไหลผ่านตั้งแต่บริเวณหัวหมู่บ้านจนถึงบริเวณท้ายหมู่บ้าน ทำให้มีอากาศหนาวเย็นตลอดทั้งปี ชาวบ้านส่วนใหญ่เป็นคนเมืองหรือชาวล้านนา มีวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย ใช้ภาษาเหนือในการพูดคุย สื่อสาร มีพิธีกรรม ประเพณี และวัฒนธรรมแบบล้านนา ส่วนอาชีพหลักของชาวบ้าน คือ การทำเกษตรกรรม เช่น การทำสวนเมี่ยง การทำสวนกาแฟ และมีอาชีพเสริม คือ การให้บริการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวภายในหมู่บ้าน เช่น การเปิดบ้านพักโฮมสเตย์ การเปิดร้านค้า ร้านอาหาร ร้านกาแฟ และการเป็นมัคคุเทศก์นำเที่ยว เป็นต้น (จักรพันธ์ ภูมิสุทธาผล, 2557, น. 67) การดำเนินการจัดการท่องเที่ยวของหมู่บ้านแม่กำปอง มีการพัฒนามาอย่างต่อเนื่องเป็นเวลา 16 ปีเศษ โดยได้รับความร่วมมือ ส่งเสริม สนับสนุนจากหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ทำให้ชุมชนสามารถพัฒนารูปแบบ กิจกรรม และการจัดการท่องเที่ยวได้หลายรูปแบบ เช่น การให้บริการบ้านพักโฮมสเตย์ การจัดตั้งกลุ่มที่ผลิตสินค้าและบริการที่เป็นเอกลักษณ์ เป็นต้น ถึงแม้จะมีนักท่องเที่ยวเข้ามาในหมู่บ้านเป็นจำนวนมาก แต่หมู่บ้านแม่กำปองยังสามารถรักษาวิถีชีวิต ขนบธรรมเนียม ประเพณี รวมถึงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของหมู่บ้านได้เป็นอย่างดี จนได้รับการยกย่องให้เป็น “หมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์” ภายใต้ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวของรัฐบาล นอกจากนี้ ในปี พ.ศ. 2558 ก็ยังได้รับรางวัลชนะเลิศหมู่บ้าน

ต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็น เป็นสุข รางวัลศูนย์การเรียนรู้ชุมชนดีเด่นระดับจังหวัด และต่อมาปี พ.ศ. 2560 ได้รับรางวัลจากกรมพัฒนาชุมชนให้เป็นหมู่บ้านโอท็อปเพื่อการท่องเที่ยวตามแนวประชารัฐ ในฐานะที่เป็นพื้นที่ต้นแบบประชารัฐ ซึ่งเบื้องหลังความสำเร็จของรางวัลต่างๆ ที่หมู่บ้านได้รับ เกิดจากความร่วมมือร่วมใจของคนในหมู่บ้าน ตลอดจนการส่งเสริมและสนับสนุนจากภาคส่วนต่างๆ จึงทำให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน (เดลินิวส์, 2560, น. 1)

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยได้มีความสนใจที่จะศึกษาถึงกระบวนการความร่วมมือระหว่างภาคีเครือข่ายภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน และนักท่องเที่ยวในการดำเนินการจัดการท่องเที่ยวของหมู่บ้านแม่กำปองว่ามีการดำเนินการในลักษณะใด รวมถึงการศึกษาการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของหมู่บ้านแม่กำปองมีการจัดกิจกรรมอะไรบ้าง และมีหลักการในการจัดการอย่างไร ตลอดจนการศึกษาถึงผลลัพธ์ที่ได้จากการจัดการท่องเที่ยวของหมู่บ้านแม่กำปองเป็นอย่างไร ซึ่งผลจากการศึกษาในครั้งนี้ สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการจัดการท่องเที่ยวให้กับหมู่บ้านอื่นๆ ที่สนใจ และเป็นข้อมูลประกอบการวางแผนการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวของหมู่บ้านแม่กำปองในอนาคต

2. วัตถุประสงค์ในการวิจัย

(1) เพื่อศึกษากระบวนการความร่วมมือระหว่างภาคีเครือข่ายภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน และนักท่องเที่ยวในการจัดการท่องเที่ยวของหมู่บ้านแม่กำปอง ตำบลห้วยแก้ว อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่

(2) เพื่อศึกษาหลักการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของหมู่บ้านแม่กำปอง ตำบลห้วยแก้ว อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่

(3) เพื่อศึกษาผลลัพธ์ที่ได้จากการจัดการท่องเที่ยวของหมู่บ้านแม่กำปอง ตำบลห้วยแก้ว อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่

3. แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.1 แนวคิดการบริหารการปกครองสาธารณะแนวใหม่ (New Public Governance: NPG)

การบริหารการปกครองสาธารณะแนวใหม่ เกิดจากความซับซ้อนของปัญหาทางสังคมที่มีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น และมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ทำให้ภาครัฐจำเป็นที่จะต้องเพิ่มขีดความสามารถในการบริหารจัดการบริการสาธารณะมากขึ้น แต่ด้วยข้อจำกัดด้านงบประมาณที่ไม่เพียงพอ รวมถึงทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด (Loffler, 2005, p. 166) ส่งผลให้

การบริการสาธารณะของภาครัฐไม่มีประสิทธิภาพและเป็นไปอย่างล่าช้า ไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนที่มีเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ได้ (Osborne, 2010, p. 6) ทำให้ประชาชนเกิดความเข้มแข็ง และมีความกระตือรือร้นที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาต่างๆ รวมถึงการเรียกร้องบริการสาธารณะด้วยตนเอง เพื่อให้การบริการสาธารณะของภาครัฐสามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้ และเพื่อเป็นการแบ่งเบาภาระของภาครัฐในการให้บริการสาธารณะ (Cheema, 2004, p. 3) โดยมีรูปแบบการดำเนินการเป็น “ภาคีเครือข่ายสาธารณะ” ที่เปิดโอกาสให้ภาคส่วนต่างๆ ที่ประกอบไปด้วยภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน องค์การพัฒนาเอกชน และกลุ่มผลประโยชน์จากวิชาชีพเข้ามาร่วมมือกันในลักษณะของเครือข่าย (อัมพร ธำรงลักษณ์, 2553, น. 22) ที่มีการดำเนินการแบบพึ่งพาอาศัยกัน มีการแบ่งปันทรัพยากรร่วมกัน ซึ่งจะเน้นความเท่าเทียมกัน โดยไม่มีการแบ่งลำดับชั้น ทำให้สามารถกำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหา รวมถึงการให้บริการสาธารณะที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ตลอดจนเป็นการกระตุ้นให้ประชาชนมีความตื่นตัวที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการผลประโยชน์สาธารณะ ทำให้การบริหารการปกครองสาธารณะแนวใหม่มีความสำคัญต่อการบริหารจัดการสาธารณะในปัจจุบัน (Kennett, 2010, p. 19)

จากการศึกษาองค์ประกอบของการบริหารการปกครองสาธารณะแนวใหม่ของนักวิชาการ เช่น Osborne (2010), Loffler (2005), สมศักดิ์ สามัคคีธรรม และปรีดา วานิชภูมิ (2556) ผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์ สามารถสรุปได้ว่า องค์ประกอบของการบริหารการปกครองสาธารณะแนวใหม่ ประกอบไปด้วย 1) มีการกระจายอำนาจ ภารกิจ และทรัพยากรของภาครัฐให้กับภาคส่วนต่างๆ ในการบริหารจัดการสาธารณะ โดยจะไม่มีรารผูกขาดการให้บริการสาธารณะไว้ที่ภาครัฐเพียงฝ่ายเดียว ซึ่งการดำเนินการสาธารณะของภาครัฐ จะให้ความสนใจที่รายได้ของภาครัฐมากกว่าค่าใช้จ่ายหรืองบประมาณของภาครัฐ 2) เปิดโอกาสให้ภาคส่วนต่างๆ ในสังคม เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการสาธารณะ โดยที่ภาครัฐจะเป็นผู้ประสานงาน ดูแล กำกับทิศทางการบริหารจัดการให้มีความโปร่งใส และตรวจสอบได้ 3) มีการประยุกต์ใช้หลักการบริหารจัดการสาธารณะให้สอดคล้อง และเหมาะสมกับบริบทที่เปลี่ยนแปลงไป เช่น การเปิดโอกาสให้ภาคเอกชนเขามาดำเนินภารกิจแทนภาครัฐผ่านการทำสัญญา และ 4) มีการดำเนินการในรูปแบบของเครือข่ายที่มีพัฒนาบุคลากรในเครือข่ายให้มีความสามารถในทุกๆ ด้าน โดยเน้นการทำงานร่วมกันแบบไม่มีสายการบังคับบัญชา ให้อิสระในการบริหารจัดการในแต่ละหน่วยงาน รวมไปถึงการใช้กลไกทางการตลาดในการให้บริการสาธารณะ

3.2 แนวคิดเกี่ยวกับเครือข่าย

สำหรับความหมายของ “เครือข่าย (Network)” ผู้วิจัยได้รวบรวมความหมายของเครือข่ายจากนักวิชาการ ได้แก่ Agranoff and McGuire (2001), O’Toole and Meier (2004), Goldsmith and Eggers, 2005 (อ้างถึงใน จักร ติงศภัทิย์ และกฤษฎา ปราโมทย์ธนา, 2552), วีระศักดิ์ เครือเทพ (2550) ที่ได้ให้ความหมายไว้ สามารถสรุปได้ว่า เครือข่าย หมายถึง การจัดโครงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานภาครัฐกับภาคส่วนอื่นๆ ตั้งแต่ 2 หน่วยงานขึ้นไป ที่ได้เข้ามาร่วมกันดำเนินการ เพื่อแก้ไขปัญหาสาธารณะหรือการให้บริการสาธารณะ โดยมีลักษณะแบบพึ่งพาอาศัยกัน ไม่มีการสั่งการหรือการบังคับบัญชาตามลำดับชั้น อีกทั้งสมาชิกในเครือข่ายจะมีความเท่าเทียมกัน และยังเป็นการบริหารจัดการที่หน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งไม่สามารถทำได้เพียงลำพัง

สำหรับรูปแบบของเครือข่าย วีระศักดิ์ เครือเทพ (2550, น. 84) ได้จัดรูปแบบของเครือข่ายเป็น 4 ประเภท โดยพิจารณาจากระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน (Civil Involvement) ระดับการกระจายตัวของข้อมูลและทรัพยากร รวมถึงความรับผิดชอบต่อผลงานที่จัดทำขึ้น (Sharing of Information, Resources and Responsibility) ประกอบไปด้วย 1) เครือข่ายการปรึกษาหารือ (Consultative Model) เป็นเครือข่ายที่ภาครัฐมีบทบาทหลักในการแก้ไขปัญหาสาธารณะ แต่จะมีการเปิดโอกาสให้ภาคส่วนต่างๆ ในสังคมเข้ามาแสดงความคิดเห็น ปรึกษา หารือเกี่ยวกับการกำหนดมาตรการ หรือแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างเหมาะสม ซึ่งท้ายที่สุดแล้ว ภาครัฐจะเป็นหน่วยงานหลักในการตัดสินใจ และกำหนดมาตรการที่เหมาะสมในการแก้ไขปัญหา โดยจะเลือกใช้ข้อมูลที่ได้จากภาคส่วนต่างๆ มาช่วยในการตัดสินใจให้สามารถบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ 2) เครือข่ายการจ้างเหมา (Contracted Model) เป็นเครือข่ายที่พัฒนามาจากรูปแบบของการทำสัญญาจ้างระหว่างภาครัฐกับภาคเอกชน โดยที่หน่วยงานที่เป็นคู่สัญญาจะมีบทบาทในการดำเนินการแก้ไขปัญหา หรือการจัดการบริการสาธารณะที่ได้รับมอบหมาย และรับผิดชอบต่อผลลัพธ์หรือความล้มเหลวของงานที่เกิดขึ้น 3) เครือข่ายประชาสังคม (Decentralized Model) เป็นเครือข่ายที่มีลักษณะการทำงานพึ่งพาอาศัยกันแบบไม่เป็นทางการ ซึ่งภาคประชาชนจะมีส่วนร่วมในการดำเนินการทุกกระบวนการ และภาครัฐจะสนับสนุนให้ภาคประชาชนมีบทบาทหลักในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน โดยที่ภาครัฐจะคอยให้ความช่วยเหลือ หรือให้การสนับสนุนการดำเนินการของภาคประชาชนในด้านต่างๆ ตามความจำเป็น และ 4) เครือข่ายความร่วมมือ (Collaboration Model) เป็นรูปแบบที่อาศัยความร่วมมือในการทำงานของหน่วยงานต่างๆ อย่างชัดเจนและต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ร่วมกัน มีการกำหนดความรับผิดชอบ การแลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสาร และทรัพยากรต่างๆ ระหว่างกัน ตลอดจนเป็นการเปิดโอกาสให้ภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการทำงานได้อย่างกว้างขวางและรอบด้าน

3.3 แนวคิดความร่วมมือ

กระบวนการของความร่วมมือ (Process of Collaboration) Thomson and Perry (2006, p. 22) ได้เสนอกระบวนการของความร่วมมือ โดยอธิบายว่า ธรรมชาติของความร่วมมือจะมีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันอยู่ตลอดเวลา ได้แก่ 1) การเจรจา (Negotiation) กลุ่มหรือหน่วยงานต่างๆ ที่จะเข้ามาร่วมมือกัน จะมีการเจรจาต่อรองทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ มีการสร้างความเข้าใจ และการรับรู้ให้ตรงกัน ซึ่งถือว่าเป็นจุดเริ่มต้นที่จะทำให้เกิดการตกลงยอมรับร่วมกัน เพื่อที่จะได้ทราบถึงผลประโยชน์จากการดำเนินการร่วมกันต่อไป 2) การตกลงยอมรับ (Commitment) เป็นการตกลงยอมรับร่วมกัน เพื่อการทำงาน และการดำเนินการในอนาคตผ่านกิจกรรมต่างๆ ทั้งการทำสัญญาที่เป็นทางการ การเชื่อมั่นทางจิตใจ รวมถึงความสามารถในการจัดการกับปัญหาเมื่อมีกลุ่ม หรือหน่วยงานที่ไม่ให้ความร่วมมือ 3) การดำเนินการ (Implementation) เป็นการดำเนินการตามข้อตกลงที่ทำร่วมกันไว้ ผ่านบทบาทหน้าที่ของแต่ละบุคคล กลุ่ม หรือหน่วยงาน ซึ่งเป็นการดำเนินการที่เกิดประโยชน์กับทุกฝ่าย และ 4) การประเมินผล (Assessment) เป็นการประเมินผลกระบวนการทั้ง 3 ขั้นตอนข้างต้นว่ามีการดำเนินการร่วมกันนั้น ทุกกลุ่ม ทุกหน่วยงานได้รับผลประโยชน์เท่ากันหรือไม่ ซึ่งหากประเมินผลแล้ว มีกลุ่ม หรือ หน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งไม่ได้รับผลประโยชน์ ก็สามารถที่จะเริ่มเจรจา หรือกำหนดข้อตกลงร่วมกันใหม่และ วรสุดา สุขารมณ์ (2554, น. 35) ได้กำหนดขั้นตอนของความร่วมมือในลักษณะของความร่วมมือเกี่ยวกับการท่องเที่ยว โดยมี 5 กระบวนการดังนี้ 1) ความร่วมมือในการจัดทำแผน คือ สมาชิกที่มีความเกี่ยวข้องจะเข้ามากำหนดวัตถุประสงค์ วิธีการทำงาน การแลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสาร และโครงการระหว่างหน่วยงาน รวมไปถึงมีการวางแนวทางในการแก้ไขปัญหาร่วมกัน 2) ความร่วมมือในการแลกเปลี่ยนข้อมูล คือ การได้รับการช่วยเหลือ สนับสนุนจากบุคคล กลุ่ม หรือหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องในเรื่องของข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ และความชำนาญด้านการท่องเที่ยวร่วมกัน 3) ความร่วมมือในการปฏิบัติ เป็นการเข้ามาทำงาน ดำเนินกิจกรรม และตัดสินใจในเรื่องต่างๆ ร่วมกัน โดยมีการสร้างความสัมพันธ์ที่ดี มีการแบ่งปันทรัพยากร การติดต่อสื่อสาร และมีการปรับเปลี่ยนวิธีการทำงานร่วมกัน 4) ความร่วมมือในการประเมินผล คือ กลุ่ม หรือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาร่วมกันประเมินผลการทำงาน การรับผลประโยชน์ ซึ่งหากมีการประเมินผลแล้ว มีบุคคล กลุ่ม หรือหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งไม่ได้รับผลประโยชน์ที่เท่าเทียมกัน ก็สามารถที่จะแก้ไข หรือกำหนดข้อตกลงร่วมกันใหม่ รวมไปถึงการยอมรับในผลที่เกิดขึ้นร่วมกัน และ 5) ความร่วมมือในการทำบันทึกข้อตกลง เป็นการร่วมมือกันอย่างเป็นทางการระหว่างบุคคล กลุ่ม หรือ หน่วยงาน เช่น มีการประชุม แสดงความคิดเห็นร่วมกัน ตลอดจนมีการจดบันทึกความร่วมมือเป็นลายลักษณ์อักษรร่วมกัน เพื่อยึดถือเป็นหลักในการทำงานร่วมกันอย่างชัดเจน

3.4 แนวคิดการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (Ecotourism) ได้มีนักวิชาการทั้งในประเทศและต่างประเทศ อาทิ เช่น Ceballos – Lascurian (1996), Coria and Calfucura (2012), Anderson (2009) และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2553) ที่ได้ให้ความหมายไว้คล้ายคลึงกัน โดยผู้วิจัยได้สังเคราะห์และสรุปได้ว่า การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นการอนุรักษ์ การศึกษา การเรียนรู้ความหลากหลายทางชีวภาพ และความเป็นอยู่ของคนในชุมชน เพื่อสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจในชุมชน รวมถึงการมีความรับผิดชอบของนักท่องเที่ยวที่จะไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ศิลปะ วัฒนธรรม วิถีชีวิตในพื้นที่นั้นๆ

(1) หลักการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2542, น. 2) ได้สรุปหลักการของการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ไว้ว่า ต้องมีการบูรณาการจากหน่วยงานทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชนร่วมกัน ดังต่อไปนี้ 1) การจัดการทรัพยากรทางการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม มีการกำหนดรูปแบบที่เหมาะสมกับแหล่งท่องเที่ยวภายในชุมชน ร่วมกันบริหารจัดทำรูปแบบ กิจกรรมการท่องเที่ยว มีการกำหนดราคา และตั้งกฎระเบียบเพื่อใช้สำหรับการท่องเที่ยว 2) การให้การศึกษาและสร้างจิตสำนึก มีการให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์แก่คนในชุมชน มีการฝึกอบรม การไปศึกษาดูงานในที่ต่างๆ เพื่อให้เกิดความรู้ใหม่ มีการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ธรรมชาติ 3) การมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่น คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในรูปแบบต่างๆ อย่างอิสระและเท่าเทียมกัน 4) การส่งเสริมตลาดและการนำเที่ยว มีการให้ข่าวสาร ข้อมูล และมีการประชาสัมพันธ์ เพื่อแจ้งข่าวสารหรือชักจูงให้คนภายนอก เกิดความรู้สึกต้องการเข้ามาท่องเที่ยว 5) การจัดการโครงสร้างพื้นฐานและบริการการท่องเที่ยว โดยมีการคำนึงถึงขีดความสามารถของชุมชนในการรองรับปริมาณนักท่องเที่ยวทั้งทางกายภาพ โครงสร้างพื้นฐาน สาธารณูปโภค สภาพแวดล้อม และ 6) การส่งเสริมการลงทุน มีการนำรายได้จากการท่องเที่ยวไปพัฒนาสาธารณูปโภคต่างๆ ในชุมชน และมีการสร้างความเป็นหุ้นส่วนในชุมชน เพื่อทำให้เกิดการกระจายรายได้

(2) ผลลัพธ์ของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ Winkler and Zimmermann (2015, p. 47) ได้สรุปถึงผลลัพธ์ของการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ประกอบไปด้วย 1) ประโยชน์ทางเศรษฐกิจ (Economic Benefit) เป็นแหล่งรายได้ ทำให้เกิดการจ้างงาน และเกิดการกระจายรายได้ให้ชุมชน 2) การรักษาสิ่งแวดล้อม (Environment Protection) มุ่งเน้นคุณค่าของธรรมชาติ หรือลักษณะเด่นที่เป็นเอกลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยว 3) การศึกษา (Education) มีกระบวนการเรียนรู้และให้ความรู้เกี่ยวกับระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว 4) การยอมรับวัฒนธรรม (Culture Acceptance) มีการสื่อความหมายคุณค่าของมรดกทาง

วัฒนธรรมที่เกิดขึ้นภายในชุมชน และ 5) ขีดความสามารถของชุมชน (Community Empowerment) สามารถป้องกันและแก้ไขปัญหาให้แหล่งท่องเที่ยวมีสภาพแวดล้อมน่าอยู่

(3) ผู้ที่มีบทบาทในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ สำนักพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (2556, น. 10) กล่าวว่า ผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ประกอบด้วย 1) นักท่องเที่ยว 2) ภาคเอกชน ได้แก่ ผู้ประกอบธุรกิจการท่องเที่ยว 3) ภาครัฐ ได้แก่ หน่วยงานภาครัฐ และ 4) ภาคประชาชน ได้แก่ ชุมชนที่เสนอแหล่งท่องเที่ยวและให้บริการ

3.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษานี้ ได้นำงานวิจัยของ วรินทร์ธร ธรสารสมบัติ (2556) ที่ได้ศึกษาความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยว พบว่า ความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยว มีรูปแบบการประสานงานโดยจังหวัดได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับแผนแม่บท มีสำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดเป็นตัวกลางประสานงานระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชน โดยมีการเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนร่วมกำหนดแผนพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวและจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดร่วมกัน มีการแบ่งบทบาท หน้าที่ที่ชัดเจนของภาคีเครือข่าย ทำให้เกิดความร่วมมือในการสนับสนุนซึ่งกันและกันอย่างเหมาะสม มีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก มีการพัฒนาสินค้า การให้บริการ และการสร้างความเชื่อมั่น รวมถึงการอนุรักษ์และฟื้นฟูวัฒนธรรมในพื้นที่ชุมชนของตนเอง เพื่อเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยว และส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรทางการท่องเที่ยว

ส่วนงานวิจัย ของพิฑูรย์ ทองฉิม (2558) ความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชนที่ใช้ประโยชน์จากการท่องเที่ยวของเกาะลันตา มีความร่วมมือกันเป็นอย่างดี โดยได้รับการสนับสนุน ขับเคลื่อนแนวทางการพัฒนาท้องถิ่นและการท่องเที่ยวจากหน่วยงานต่างๆ ดังนี้ 1) ความร่วมมือในการทำแผน 2) ความร่วมมือในการแลกเปลี่ยนข้อมูล 3) ความร่วมมือในการปฏิบัติ 4) ความร่วมมือในการประเมินผล และ 5) ความร่วมมือในการบันทึกข้อตกลง เพื่อเป็นแนวทางในการประยุกต์ใช้ให้เกิดการบูรณาการความร่วมมือกัน อย่างไรก็ตาม ในการจัดการท่องเที่ยวของเกาะลันตา ยังมีปัญหาด้านศักยภาพของคน โดยเฉพาะชาวบ้านที่มีส่วนร่วมในการจัดการค่อนข้างน้อย และผู้นำชุมชนไม่มีความเข้มแข็งมากพอ ส่งผลให้เกิดปัญหาด้านเอกภาพในการจัดการตามมา เพราะการจัดการท่องเที่ยวของเกาะลันตาเป็นไปในลักษณะต่างคนต่างทำ เป็นสาเหตุให้ผู้ประกอบกิจการด้าน

การท่องเที่ยวจากต่างถิ่น สามารถแทรกตัวเข้ามามีบทบาทมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการจัดตั้งสถานประกอบการ ที่พัก โรงแรม หรือ ร้านอาหาร นำมาซึ่งปัญหาของขยะล้นเมือง และปัญหาน้ำเสียที่ถูกปล่อยไหลลงสู่สาธารณะ นอกจากนี้ ยังพบว่า จากการที่มีจำนวนนักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวในชุมชนมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง แต่ทรัพยากรทางทะเลของชุมชนมีไม่เพียงพอกับความต้องการของนักท่องเที่ยว เนื่องจากชาวบ้านที่ประกอบอาชีพประมงลดลง และเลือกที่จะนำเรือไปทำเป็นเรือรับจ้างนำเที่ยวแทน

และจากการศึกษาของ บุษกร ด้วงทอง และวิโรจน์ เจษฎาลักษณ์ (2558) ได้ทำการศึกษาเรื่องความสัมพันธ์เชิงเศรษฐกิจระหว่างชุมชนกับการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของวนอุทยานปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า ในการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของวนอุทยานปราณบุรี มุ่งเน้นที่การจัดการท่องเที่ยวแบบสร้างจิตสำนึกสร้างความประทับใจ และการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยมีการจัดทำกิจกรรมหลัก 2 อย่าง ได้แก่ กิจกรรมปลูกป่า และกิจกรรมล่องเรือชมธรรมชาติ วิถีชีวิตของชุมชนชาวประมงปากน้ำปราณบุรี เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้ศึกษาเรียนรู้และสัมผัสธรรมชาติด้วยตนเอง รวมทั้งช่วยกระจายรายได้และสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจให้แก่ชุมชน แต่ยังมีข้อจำกัดด้านงบประมาณและการบริหารจัดการขยะทางน้ำ ในด้านความสัมพันธ์เชิงเศรษฐกิจระหว่างชุมชนกับการดำเนินการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของวนอุทยานปราณบุรี มีลักษณะการพึ่งพากันทางเศรษฐกิจ การประสานผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจร่วมกัน และการสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจให้แก่ชุมชนอย่างยั่งยืน นอกจากนี้ ยังพบว่า นักท่องเที่ยวได้ให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของวนอุทยานปราณบุรีด้วยว่า มีความประทับใจในความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติ ความสะอาดของสถานที่ ตลอดจนการมีอัธยาศัยที่ดีของเจ้าหน้าที่และคนในชุมชน รวมไปถึงการมีความรู้สึกที่ปลอดภัยและเป็นส่วนตัวอีกด้วย

จากการทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรม ผู้วิจัยจึงได้นำแนวคิดการบริหารการปกครองสาธารณะแนวใหม่ของ Osborne (2010) และ Loffler (2005) มาเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาภาคีเครือข่ายการจัดการท่องเที่ยวของหมู่บ้านแม่กำปอง นอกจากนี้ ได้นำแนวคิดและหลักการของสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย 2542) ที่ได้กำหนดหลักการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ว่า จำเป็นที่จะต้องอาศัยความร่วมมือจากหน่วยงานทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชนในการดำเนินการต่างๆ ส่วนของผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในแนวทางของสำนักพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (2556) สำหรับกระบวนการความร่วมมือได้ใช้แนวทางของ Thomson and Perry (2006) และใช้แนวทางของ วรสุดา สุขารมณ์ (2554) ส่วนผลลัพธ์ที่ได้จากการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์นั้นจะใช้แนวคิดของ Winker and Zimmermann (2015)

4. กรอบแนวคิดในการวิจัย

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

5. ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เป็นแนวทางในการศึกษารวบรวมข้อมูล โดยประชากรเป้าหมายในการศึกษาครั้งนี้ คือ หน่วยงาน กลุ่มบุคคล และบุคคล ที่ได้กำหนดคุณสมบัติของผู้ให้ข้อมูลหลักไว้ คือ เป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยวที่มีบทบาท อำนาจ หน้าที่โดยตรง รวมถึงเป็นผู้ที่ได้รับผลกระทบทั้งทางบวกและ

ทางลบจากการจัดการท่องเที่ยวโดยตรง ที่มีความพร้อมและยินดีที่จะเปิดเผยข้อมูล มีผู้ให้ข้อมูลทั้งหมด 36 คนประกอบด้วย

(1) ภาครัฐ ได้แก่ เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบงานด้านการท่องเที่ยวโดยตรง ประกอบไปด้วย เจ้าหน้าที่ของสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ภาคเหนือเขต 1 (สำนักงานเชียงใหม่) พัฒนากรอำเภอแม่ออน และนายกองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยแก้ว รวมผู้ให้ข้อมูลภาครัฐ 3 คน

(2) ภาคเอกชน ได้แก่ พนักงานของบริษัททท่องเที่ยวในหมู่บ้านแม่กำปอง จำนวน 2 คน ผู้ประกอบการบ้านพักโฮมสเตย์ในหมู่บ้านแม่กำปอง จำนวน 5 คน และผู้ประกอบการร้านค้าในหมู่บ้านแม่กำปอง จำนวน 2 คน รวมผู้ให้ข้อมูลจากภาคเอกชน จำนวน 9 คน

(3) ภาคประชาชน แบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ 1) ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยวโดยตรง ประกอบด้วย กลุ่มผู้นำชุมชน ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน 1 คนและ ประธานกลุ่มท่องเที่ยว 1 คน กลุ่มที่ให้บริการด้านการท่องเที่ยว ได้แก่ ประธานกลุ่มแม่บ้าน 1 คน กลุ่มมัคคุเทศก์นำเที่ยว จำนวน 1 คน รวมผู้ให้ข้อมูล กลุ่มนี้ จำนวน 4 คน 2) ผู้ที่ได้รับผลกระทบทั้งทางบวกและทางลบจากการจัดการท่องเที่ยว ซึ่งได้แก่ กลุ่มผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียจากการจัดการท่องเที่ยวในหมู่บ้านแม่กำปอง ประกอบด้วย ชาวบ้านที่ได้รับการจ้างงานในกิจการท่องเที่ยว จำนวน 5 คน และ 3) กลุ่มผู้ที่ไม่มีส่วนได้ส่วนเสียจากการจัดการท่องเที่ยวในหมู่บ้านแม่กำปอง ประกอบด้วย ชาวบ้านที่ไม่ได้เปิดบ้านเป็นโฮมสเตย์ และไม่ได้ดำเนินกิจการ หรือไม่ได้รับการจ้างงานใดๆ จำนวน 5 คน รวมผู้ให้ข้อมูลจากภาคประชาชนจำนวน 14 คน

(4) นักท่องเที่ยว คือ ผู้ที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวและเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในหมู่บ้านแม่กำปองและยินดีให้ข้อมูล จำนวน 10 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมขอมูล คือ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง โดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก การสนทนากลุ่ม และการสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม รวมทั้งการค้นคว้าจากเอกสารงานวิชาการที่เกี่ยวข้อง การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) เพื่อสร้างข้อสรุปเชิงอุปนัย (Analytic Induction) ในการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลผู้วิจัยได้ ใช้วิธีการตรวจสอบสามเส้า (Triangulations)

6. ผลการวิจัย

6.1 กระบวนการความร่วมมือระหว่างภาคีเครือข่ายภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน และนักท่องเที่ยวในการจัดการท่องเที่ยวของหมู่บ้านแม่กำปอง ตำบลห้วยแก้ว อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า มีกระบวนการความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคประชาชน ภาคเอกชน และนักท่องเที่ยวในทุกขั้นตอน นับตั้งแต่ความร่วมมือในการทำแผน การแลกเปลี่ยนข้อมูล การเจรจาต่อรอง การตกลงยอมรับร่วมกัน การปฏิบัติ การประเมินผล และการทำบันทึกข้อตกลงร่วมกัน ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการระหว่างกัน โดยมีกระบวนการความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่างๆ ดังนี้

(1) ความร่วมมือในการจัดทำแผน ที่เกี่ยวข้องการท่องเที่ยวในหมู่บ้าน ภาครัฐให้คำแนะนำ ชี้แจง ให้ข้อมูล ทำความเข้าใจผ่านโครงการต่างๆ โดยมีภาคประชาชนเป็นผู้เสนอความคิดเห็น ความต้องการ และกำหนดรูปแบบกิจกรรมท่องเที่ยวที่ต้องการจัดทำในหมู่บ้าน เช่น การเดินศึกษาเส้นทางธรรมชาติ การผลิตสินค้าชุมชน และนำเสนอให้หน่วยงานภาครัฐ เช่น สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ภาคเหนือเขต 1 (สำนักงานเชียงใหม่) สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอแม่ออน องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยแก้วเป็นผู้ร่วมพิจารณา เพื่อให้การสนับสนุนตามบทบาทของแต่ละหน่วยงาน และได้รับความร่วมมือจากภาคเอกชน คือ บริษัทท่องเที่ยว ผู้ประกอบการบ้านพักโฮมสเตย์ ผู้ประกอบการร้านค้า ฯลฯ ที่ได้เข้าไปร่วมวางแผนให้คำแนะนำ แสดงความคิดเห็น ข้อเสนอแนะต่างๆ เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมท่องเที่ยว สำหรับนักท่องเที่ยวได้ให้ความร่วมมือ โดยการแสดงความเห็น ตอบแบบสอบถามจากสิ่งที่พบเห็นจากการท่องเที่ยวให้กับทางหมู่บ้าน เพื่อนำไปใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนปรับปรุงแก้ไข และพัฒนาการท่องเที่ยวต่อไป

(2) ความร่วมมือในการแลกเปลี่ยนข้อมูล ภาครัฐ ได้เข้ามาให้ข่าวสารข้อมูล คำแนะนำต่างๆ เช่น องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยแก้ว ได้ติดประกาศแจ้งข่าวสารให้กับสมาชิก และชาวบ้านทราบถึงโครงการการฝึกอบรมต่างๆ สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ภาคเหนือเขต 1 (สำนักงานเชียงใหม่) ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษา ให้คำแนะนำเกี่ยวกับโครงการต่างๆ เพื่อให้ชาวบ้านได้เรียนรู้และดำเนินการด้วยตนเองได้ ภาคเอกชน ได้แก่ บริษัทท่องเที่ยว ผู้ประกอบการบ้านพักโฮมสเตย์ผู้ประกอบการร้านค้า ฯลฯ ได้เข้าให้คำแนะนำข่าวสารเกี่ยวกับการสร้างอาชีพ การจ้างงาน ซึ่งในส่วนของภาคประชาชน ได้รับความรู้ ข้อมูลและประสบการณ์จากเดินทางไปศึกษาดูงานยังสถานที่ต่างๆ เกิดความรู้ความคิดใหม่ๆ มาพัฒนาหมู่บ้านได้มากขึ้น ก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน และนักท่องเที่ยว ได้ให้ความร่วมมือโดยการ

ประชาสัมพันธ์ แลกเปลี่ยนข้อมูล ความรู้จากการเข้ามาท่องเที่ยวในหมู่บ้านแม่กำปอง รวมถึงการแลกเปลี่ยนความรู้กับนักท่องเที่ยวด้วยกันเอง

(3) ความร่วมมือในการปฏิบัติ ภาครัฐ ได้แก่ สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ภาคเหนือเขต 1 (สำนักงานเชียงใหม่) ได้สนับสนุน ส่งเสริม ประชาสัมพันธ์และจัดทำกิจกรรมเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวผ่านเว็บไซต์การท่องเที่ยว การกำหนดมาตรการเพื่อกระตุ้นและจูงใจการท่องเที่ยว เช่น การลดหย่อนภาษี องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยแก้ว ได้สร้างศูนย์ข้อมูลชุมชน จัดการดูแลสาธารณะประโยชน์ โครงสร้างพื้นฐานภายในหมู่บ้าน และสำนักงานพัฒนาชุมขนของอำเภอแม่ออน จัดโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี การประกวดชุมชนท่องเที่ยว โดยมีภาคเอกชน ได้แก่ บริษัททท่องเที่ยว ผู้ประกอบการบ้านพักโฮมสเตย์ ผู้ประกอบการร้านค้าในหมู่บ้านช่วยประชาสัมพันธ์ผ่านทางเว็บไซต์ของตนเอง มีการนำเสนอรูปแบบของการท่องเที่ยว วิถีชีวิต กิจกรรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวร่วมกับชุมชน การดูแลรักษาป่า การรับซื้อผลิตภัณฑ์ชุมชน ให้พื้นที่วางขายสินค้า สนับสนุนด้านการดูแลสิ่งแวดล้อม รวมถึงการปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ และข้อตกลงของหมู่บ้านอย่างเคร่งครัด ภาคประชาชน ได้ให้ความร่วมมือ กับภาคส่วนต่างๆ ในทุกเรื่องเช่น การปฏิบัติตามกฎ ระเบียบของหมูบ้าน การเข้าร่วมประชุม หรือทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง เช่น การใช้แก้วกระดาษอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การลดราคาค่าบริการและสินค้าให้นักท่องเที่ยวที่ร่วมโครงการ นักท่องเที่ยว ได้ร่วมมือปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อตกลงของหมู่บ้าน โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวที่พักแบบโฮมสเตย์ได้เข้าร่วมทำกิจกรรมของหมูบ้านที่จัดทำขึ้นสำหรับนักท่องเที่ยว

(4) ความร่วมมือในการประเมินผล มีการประเมินผลร่วมกันทั้งในรูปแบบที่เป็นทางการมีการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร และแบบพูดคุยกันอย่างไม่เป็นทางการ เช่น ภาครัฐ โดยสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ภาคเหนือเขต 1 (สำนักงานเชียงใหม่) ประเมินคัดเลือกโฮมสเตย์มาตรฐาน ตามเกณฑ์การประเมินมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยของกรมการท่องเที่ยวฯ มอบป้าย และประกาศนียบัตรว่าผ่านมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอแม่ออน ประเมินผลงานของโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี โดยให้หมู่บ้านจัดทำเอกสารสรุปผลการประเมินผลงาน และให้ข้อเสนอแนะในการดำเนินโครงการกับหมู่บ้าน เป็นต้น ภาคเอกชน ได้แก่ บริษัททท่องเที่ยว ผู้ประกอบการบ้านพักโฮมสเตย์ ผู้ประกอบการร้านค้าในหมู่บ้าน ได้ร่วมกับหมู่บ้านประเมินมาตรฐานการให้บริการ ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว ประเมิณคุณภาพของผลิตภัณฑ์ สินค้าที่หมู่บ้านผลิต เพื่อทราบข้อบกพร่องและนำมาปรับปรุงพัฒนาให้ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว โดยการประเมินใช้รูปแบบการพูดคุยกันและร่วมกันหาแนวทางการแก้ไข ภาคประชาชน ร่วมประเมินผลการทำงานด้วยการพูดคุยโดยไม่มีการทำบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรอย่างเป็นระบบ ยกเว้นการประเมินจากนักท่องเที่ยว

คณะกรรมการหมู่บ้านมีการจัดทำแบบสอบถามนักท่องเที่ยวตอบ สำหรับชาวบ้านได้ร่วมประเมินผลกิจกรรม สรุปรายได้ เงินปันผลให้หมู่บ้านโดยใช้วิธีการประชุมร่วมกัน ส่วนนักท่องเที่ยว ได้ให้ความร่วมมือประเมินผลจากแบบสอบถามที่ทางหมู่บ้านสอบถาม

(5) ความร่วมมือในการทำบันทึกข้อตกลง พบว่า การจัดการท่องเที่ยวในหมู่บ้านแม่กำปอง การจัดโครงการและกิจกรรมการท่องเที่ยวระหว่างชุมชนกับหน่วยงานภาครัฐ จะมีการดำเนินการโดยมีหนังสือราชการชี้แจงโครงการเป็นลายลักษณ์อักษรอย่างชัดเจน มีการประชุมร่วมกัน เพื่อให้ตัวแทนของภาคส่วนต่างๆ แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการ กิจกรรม พูดคุย ให้คำแนะนำ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับคนในหมู่บ้าน แต่ยังไม่มีการทำสัญญา ทำข้อตกลง หรือการบันทึกความร่วมมือที่เป็นลายลักษณ์อักษรร่วมกับหมู่บ้านแม่กำปองอย่างเป็นทางการ อย่างไรก็ตาม การทำข้อตกลงเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับท่องเที่ยวของหมู่บ้านที่มีการทำเป็นลายลักษณ์อักษรแบบทางการ มีเฉพาะการทำเป็นสัญญาระหว่างภาคเอกชนกับหมู่บ้านเกี่ยวกับเงื่อนไขการเข้ามาจัดทำกิจกรรมท่องเที่ยวในหมู่บ้าน เช่น การไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หรือการปฏิบัติตามกฎ ระเบียบทางกฎหมาย รวมถึงการเคารพกฎ กติกาและข้อตกลงของหมู่บ้าน เป็นต้น

6.2 หลักการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของหมู่บ้านแม่กำปอง ตำบลห้วยแก้ว อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า มีการนำหลักการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ มาปรับใช้ดังนี้

(1) การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทางการท่องเที่ยว พบว่า มีการกำหนดรูปแบบการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับสภาพทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชน โดยชุมชนร่วมบริหารจัดการ มีการกำหนดบทบาท หน้าที่ ความรับผิดชอบ จัดทำโปรแกรมหรือกิจกรรมท่องเที่ยว กำหนดราคา และตั้งกฎกฎระเบียบสำหรับใช้ในการจัดการท่องเที่ยวในหมู่บ้าน โดยเน้นที่ความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในหมู่บ้าน ส่วนการบริหารจัดการในหมู่บ้าน มีการจัดตั้งคณะกรรมการ 3 ชุด ได้แก่ 1) คณะกรรมการท่องเที่ยว ทำหน้าที่ในการกำกับดูแลการท่องเที่ยวในหมู่บ้าน 2) คณะกรรมการหมู่บ้าน ทำหน้าที่ดูแลกฎ ระเบียบ ความเรียบร้อยภายในชุมชน และ 3) คณะกรรมการสหกรณ์ไฟฟ้าพลังน้ำ ทำหน้าที่ในการดูแลผลประโยชน์ที่ชาวบ้านจะได้รับบริหารจัดการรายได้จากการท่องเที่ยว โดยคณะกรรมการแต่ละชุดจะเป็นตัวแทนของชาวบ้านในแต่ละปาง ซึ่งการประชุมใหญ่ในหมู่บ้านจะประชุม 3 เดือน ต่อ 1 ครั้ง

(2) การให้การศึกษาและการสร้างจิตสำนึก พบว่า การจัดการท่องเที่ยวของหมู่บ้านแม่กำปอง มีการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เพื่อให้ชาวบ้านมีการเรียนรู้ตลอดเวลา โดยเฉพาะ

การพัฒนาทักษะความรู้ ความสามารถที่ใช้ในการประกอบอาชีพ การเรียนรู้จะเน้นการมีส่วนร่วมของทุกคนในหมู่บ้าน มีการแสดงความคิดเห็นผ่านการประชุมของหมู่บ้านก่อนประสานงานกับหน่วยงานของภาครัฐ หรือ เอกชนมาให้ความรู้ในหมู่บ้าน เช่น การจัดบริการบ้านพักโฮมสเตย์ของชาวบ้าน จะมีการประสานงานกับหน่วยงานให้เข้ามาให้ความรู้ในด้านของการให้บริการโฮมสเตย์ที่มีลักษณะเหมาะสมกับสภาพของหมู่บ้านแม่กำปอง นอกจากจะมีการสร้างศูนย์การเรียนรู้ชุมชนแล้ว ทางหมู่บ้านยังได้มีการพาผู้สนใจเดินทางไปศึกษาดูงานในพื้นที่อื่นๆ ที่มีการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เพื่อนำความรู้ที่ได้รับมาใช้เป็นข้อมูลสำหรับปรับปรุงพัฒนา ต่อยอดการจัดการท่องเที่ยวในหมู่บ้าน และปรับปรุงให้มีความเหมาะสมกับหมู่บ้าน

(3) การมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่น พบว่า มีการส่งเสริม และเปิดโอกาสให้ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการดำเนินการจัดการท่องเที่ยวอย่างอิสระ เน้นชุมชนเป็นศูนย์กลางให้ชาวบ้านร่วมกันสร้างกลุ่มอาชีพขึ้นมา เพื่อเข้ามาดำเนินการจัดการท่องเที่ยวในด้านต่างๆ โดยยึดหลักการบริหารจัดการที่มีความโปร่งใส กระตุ้นให้ชาวบ้านรู้สึกถึงการเป็นเจ้าของหมู่บ้านที่ต้องการเข้ามามีส่วนร่วมด้วยความสมัครใจ การตัดสินใจที่จะดำเนินการต่างๆ ต้องผ่านการประชุม ประกอบกับการที่หมู่บ้านแม่กำปองมีการพึ่งพาอาศัยกันแบบเครือญาติ ทำให้มีความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้น และสามารถเข้าร่วมโครงการ กิจกรรมต่างๆ เกี่ยวกับการท่องเที่ยวอย่างเสมอภาค

(4) การส่งเสริมตลาดและการนำเที่ยว พบว่า มีการประชาสัมพันธ์ผ่านทางสื่อออนไลน์ สารคดี รายการโทรทัศน์ และเว็บไซต์เกี่ยวกับกิจกรรมการท่องเที่ยวต่างๆ ข้อมูลด้านที่พัก ข้อมูลด้านการเดินทางและข้อมูลที่น่าสนใจของหมู่บ้านแม่กำปอง เพื่อให้บุคคลทั่วไป รับรู้ เกิดแรงจูงใจ และความสนใจเข้ามาท่องเที่ยวในหมู่บ้าน นอกจากนี้ ยังมีการประชาสัมพันธ์แบบบอกต่อกันของนักท่องเที่ยวที่เคยเข้ามาเที่ยวและเกิดความประทับใจอีกด้วย หรือการบอกกล่าวผ่านผู้นำชุมชนและชาวบ้านที่มีโอกาสไปให้ความรู้ ไปศึกษาดูงานที่อื่น ได้นำความเป็นแม่กำปองไปโฆษณา ชักชวนให้คนมาท่องเที่ยว

(5) การจัดการโครงสร้างพื้นฐานและการบริการท่องเที่ยว มีการคำนึงถึงขีดความสามารถทางกายภาพ สภาพแวดล้อม เช่น น้ำประปา ไฟฟ้า ขยะมูลฝอย โดยการวางแผนการจัดการที่ดีเหมาะสม กำหนดโปรแกรมการท่องเที่ยวให้มีความเหมาะสมกับบริบทของหมู่บ้านมากที่สุด มีการกำหนดตามระยะเวลาการท่องเที่ยว และจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาในแต่ละช่วงเวลาให้สมดุลกับสถานที่ โดยจัดตั้งศูนย์ข้อมูลการท่องเที่ยวของหมู่บ้าน ทำป้ายประกาศ สร้างบันไดน้ำตกแม่กำปอง มีการรณรงค์ให้นักท่องเที่ยวคัดแยกขยะก่อนทิ้ง ในด้านความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวและหมู่บ้าน มีการสร้างป้อมยามเพื่ออำนวยความสะดวกปลอดภัยให้นักท่องเที่ยว มีการอบรมให้ความรู้กับชาวบ้านในการปฐมพยาบาลเบื้องต้น

นอกจากนี้ ยังมีการจัดระบบรับนักท่องเที่ยวของโฮมสเตย์ในหมู่บ้านด้วยวิธีหมุนเวียนตามคิวที่คณะกรรมการหมู่บ้านเป็นผู้จัดสรรตามจำนวนนักท่องเที่ยว โดยแต่ละโฮมสเตย์จะได้รับการจัดสรรอย่างเท่าเทียมกัน ซึ่งโฮมสเตย์สามารถปฏิเสธได้ ถ้าไม่พร้อมรับนักท่องเที่ยว ในกรณีที่มีนักท่องเที่ยวมากลุ่มใหญ่ คณะกรรมการจะทำการประชุมเพื่อหาข้อตกลงให้โฮมสเตย์แต่ละหลัง

(6) การส่งเสริมการลงทุน มีการส่งเสริมการลงทุน ด้วยการนำรายได้จากการท่องเที่ยวไปสร้างสาธารณูปโภคต่างๆ ในชุมชน เช่น ดูแลทรัพยากรธรรมชาติ จัดการประชุม จัดกิจกรรมงานต่างๆ งานวัด ทำถนน แนวกันไฟ เป็นต้น มีการจัดการรายได้ การตรวจสอบกันเองภายในกลุ่ม และนำเสนอในที่ประชุมของหมู่บ้านทุกสิ้นปี เพื่อให้เกิดความโปร่งใส สำหรับการจัดสรรรายได้จากการท่องเที่ยว มีการนำมาจัดการในรูปแบบสหกรณ์ เพื่อให้มีการจัดสรรรายได้ที่เท่าเทียมและเป็นธรรม โดยรายได้ที่หมู่บ้านได้รับ มีทั้งรายได้ทางตรงและทางอ้อม รายได้ทางตรง มาจากกลุ่มที่ให้บริการด้านการท่องเที่ยว เช่น มัคคุเทศก์ เจ้าของกิจการบ้านพักโฮมสเตย์ ค่าบริการที่พักโฮมสเตย์ ค่าบริการต่างๆ และค่านำเที่ยว ส่วนรายได้ทางอ้อมมาจากรายได้ที่ปันผลมาจากกำไรของการบริการด้านการท่องเที่ยว

6.3 ผลลัพธ์ที่ได้จากการจัดการท่องเที่ยวของหมู่บ้านแม่กำปอง ตำบลห้วยแก้ว อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ในการดำเนินการการจัดการท่องเที่ยวของหมู่บ้านแม่กำปองที่ผ่านมานั้น มี ความสามารถที่จะบรรลุเป้าหมาย ดังนี้

(1) ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ พบว่า เกิดการสร้างรายได้ มีการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชาวบ้านและเศรษฐกิจของชุมชนได้อย่างดี สร้างการมีส่วนร่วมจากคนในชุมชนและผู้ประกอบกิจการขนาดเล็กให้เข้ามามีบทบาทในการคิด ตัดสินใจ กำหนดวิธีการ รูปแบบการท่องเที่ยว และรับประโยชน์จากการท่องเที่ยวได้มากขึ้นในระดับหนึ่ง โดยสามารถสร้างความร่วมมือจากคนในชุมชนให้มารวมกลุ่มกันจัดตั้งกลุ่มดำเนินกิจการต่างๆ ในหมู่บ้าน ทำให้แต่ละกลุ่มสามารถสร้างรายได้ เกิดการกระจายรายได้ในหมู่บ้านและนำรายได้มาจุนเจือครอบครัวได้มากขึ้น นอกจากนี้ รายได้ที่ได้รับจากการท่องเที่ยวของหมู่บ้าน ยังได้นำมาสบทบเงินกองทุนหมู่บ้านเพื่อใช้จัดสรรเป็นสวัสดิการชุมชน ให้ทุกคนที่เป็นสมาชิกมีสิทธิเท่าเทียมกันในการรับสวัสดิการ

(2) การรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จากการจัดให้มีกิจกรรม โครงการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการนักท่องเที่ยวในหมู่บ้านมาเป็นเวลาหลายปี ไม่ได้ส่งผลกระทบด้านการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายในหมู่บ้าน เพราะทุกอย่างยังมีความอุดมสมบูรณ์ และยังสวยงามเหมือนเดิม ชาวบ้านยังมีความตระหนักถึงความสำคัญของการปกป้อง ดูแล และรักษาทรัพยากรธรรมชาติให้อยู่ในสภาพที่สวยงาม อุดมสมบูรณ์ เพื่อให้เป็นจุดเด่นในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ โดยเน้นที่การนำทุนจากทรัพยากรธรรมชาติและ

สิ่งแวดล้อมที่มีอยู่ในหมู่บ้าน ไม่ว่าจะเป็นป่าไม้ น้ำตก ตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิตความเป็นอยู่ดั้งเดิม มาเป็นสิ่งดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาท่องเที่ยวมากขึ้น

(3) การศึกษา สามารถให้การศึกษากับคนในหมู่บ้านมากขึ้น โดยมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ การอบรมภาษาต่างประเทศ และการใช้เทคโนโลยี เพื่อรองรับกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมในปัจจุบัน มีการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการท่องเที่ยวให้กับคนรุ่นต่อไป โดยเน้นการพัฒนาหมู่บ้านควบคู่ไปกับความพยายามในการส่งเสริมให้เยาวชนนำความรู้ที่เรียนมากลับมาพัฒนาหมู่บ้าน

(4) การรักษาวัฒนธรรม การดำรงชีวิต วิถีชีวิต และวัฒนธรรมของชาวบ้านไม่มีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมากนัก ยังมีการพึ่งพาอาศัยกันแบบเครือญาติ ประเพณีของหมู่บ้านก็ยังคงรักษาไว้ได้ และมีการสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน นอกจากนี้ ยังมีการนำวัฒนธรรมประเพณีบางอย่าง เช่น การพิธีบายศรีสู่ขวัญมาเป็นกิจกรรมต้อนรับนักท่องเที่ยว และการที่มีนักท่องเที่ยวจำนวนมากเข้ามาท่องเที่ยวในหมู่บ้าน ก็ไม่ได้สร้างผลกระทบให้กับวัฒนธรรมประเพณีของหมู่บ้าน โดยที่คนในหมู่บ้านกลับมองว่าเป็นเรื่องที่ดี เพราะจะทำให้มีรายได้มากขึ้น ทั้งนี้ นักท่องเที่ยวสามารถที่จะเลือกกิจกรรมที่จะเข้าร่วมได้เอง ซึ่งถือว่าเป็นการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม และเป็นการเผยแพร่ประเพณีที่ดีงามของหมู่บ้านอีกด้วย

(5) ขีดความสามารถของชุมชน สามารถพัฒนาและรักษาขีดความสามารถของชุมชนได้อย่างดี มีปรากฏการณ์ที่แสดงให้เห็นถึงขีดความสามารถของชุมชน และการปกป้องรักษาผลประโยชน์ของคนในหมู่บ้านที่ชัดเจน ปัจจุบันชาวบ้านมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น รู้หน้าที่ของตนเองในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของหมู่บ้าน มีการร่วมมือกันพัฒนาการท่องเที่ยวของหมู่บ้านควบคู่ไปกับการรักษาทรัพยากรธรรมชาติ ชาวบ้านมีงานทำ มีกองทุนสวัสดิการชุมชนจากการมีส่วนร่วมของทุกคนในหมู่บ้าน ทำให้หมู่บ้านได้รับรางวัลจำนวนมาก

7. อภิปรายผลการศึกษา

จากผลการศึกษามีประเด็นที่น่าสนใจที่ผู้วิจัยขอนำมาอภิปรายผลดังนี้

7.1 กระบวนการความร่วมมือระหว่างภาคีเครือข่ายภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน และนักท่องเที่ยว ในการจัดการท่องเที่ยวของหมู่บ้านแม่กำปอง ตำบลห้วยแก้ว อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า มีกระบวนการของความร่วมมือระหว่าง ภาครัฐ ภาคประชาชน ภาคเอกชน และนักท่องเที่ยว ในทุกขั้นตอนนับแต่ ความร่วมมือในการทำแผน การแลกเปลี่ยนข้อมูล ความร่วมมือในการปฏิบัติ การประเมินผล และการทำบันทึกข้อตกลง จากผลการศึกษาดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า กระบวนการความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน

และนักท่องเที่ยวในการจัดการท่องเที่ยวของหมู่บ้านแม่กำปอง เป็นไปตามกรอบแนวคิดการบริหารการปกครองสาธารณะแนวใหม่ ซึ่งเป็นแนวคิดที่ถูกพัฒนาขึ้นมาจาก ความซับซ้อนของปัญหาสังคมที่มีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้นและมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ทำให้ภาครัฐจำเป็นต้องเพิ่มขีดความสามารถในการจัดการบริการสาธารณะมากขึ้น แต่ด้วยข้อจำกัดของงบประมาณ และทรัพยากรที่ไม่เพียงพอ (Loffler, 2005, p. 166) ส่งผลให้บริการสาธารณะของภาครัฐไม่มีประสิทธิภาพ ล่าช้า ไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนที่มีเพิ่มมากขึ้นและมีความต้องการที่หลากหลายได้ (Osborne, 2010, p. 6) ทำให้ชุมชนที่มีความเข้มแข็งเกิดความกระตือรือร้นในการที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา รวมไปถึงการเรียกร้องที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา รวมไปถึงการเรียกร้องเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดบริการสาธารณะด้วยตนเองหรือร่วมกับรัฐ เพื่อให้การจัดบริการสาธารณะสามารถตอบสนองต่อความต้องการ และแก้ไขปัญหาของประชาชนและชุมชนได้ และเพื่อเป็นการแบ่งเบาภาระของภาครัฐในการให้บริการสาธารณะ (Cheema, 2004, p. 3)

นอกจากนี้ ผลการศึกษายังพบว่า กระบวนการความร่วมมือของแต่ละภาคส่วนได้แสดงบทบาทหน้าที่ที่แตกต่างกันออกไป แต่มีเป้าหมายร่วมกัน คือ การจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของหมู่บ้านให้มีความยั่งยืน สามารถพึ่งพิงตนเองได้ สร้างรายได้ให้คนในหมู่บ้าน โดยลักษณะความร่วมมือของทุกภาคส่วนเป็นไปในลักษณะของความเสมอภาค เท่าเทียมกัน เสริมสร้างซึ่งกันและกัน ซึ่งเป็นไปตามรูปแบบการดำเนินการที่มีลักษณะเป็น “ภาคีเครือข่ายสาธารณะ” ที่เปิดโอกาสให้ภาคส่วนต่างๆ เข้ามาประสานความร่วมมือในลักษณะของเครือข่าย (อัมพร ธำรงลักษณ์, 2553, น. 22) โดยการดำเนินการเป็นไปอย่างเท่าเทียมกัน ไม่มีการแบ่งลำดับชั้น มีการแบ่งปันทรัพยากรร่วมกันและพึ่งพาอาศัยกัน ทำให้สามารถกำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหา การให้บริการสาธารณะที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ตลอดจนเป็นการกระตุ้นให้ประชาชนมีความตื่นตัวที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการผลประโยชน์ของสาธารณะ (Kennett, 2010, p. 19) ไม่มีภาคส่วนใด โดยเฉพาะภาครัฐเข้ามาสั่งการบังคับบัญชา ซึ่งเป็นไปตามองค์ประกอบของการบริหารการปกครองสาธารณะแนวใหม่ที่ Osborne (2010, p. 6) ที่ได้แบ่งองค์ประกอบของการบริหารการปกครองสาธารณะแนวใหม่ ไว้ว่า 1) ภาครัฐไม่ใช่ผู้ที่มีบทบาทหลักในกระบวนการนโยบายเพียงฝ่ายเดียว แต่ขึ้นอยู่กับการได้รับความเห็นชอบจากภาคส่วนต่างๆ 2) การบริหารจัดการที่เน้นการกระจายอำนาจไปยังท้องถิ่น 3) เป็นการประยุกต์ใช้หลักการบริหารสาธารณะให้มีความเหมาะสม 4) เปิดโอกาสให้ภาคเอกชนเข้ามารับเหมาช่วงในการให้บริการสาธารณะบางอย่างแทนภาครัฐผ่านการทำสัญญา และ 5) เน้นความสัมพันธ์และบทบาทของเครือข่ายต่างๆ ดังเช่น การจัดการท่องเที่ยวในหมู่บ้านแม่กำปอง

ผลการศึกษาที่ค้นพบในกระบวนการความร่วมมือของภาคส่วนต่างๆ โดยเฉพาะบทบาทของภาคประชาชน คนในหมู่บ้านเป็นผู้ริเริ่มคิดค้นหาและนำเสนอปัญหาความต้องการ มีการระดมความคิดเห็น วิเคราะห์ปัญหา กำหนดกิจกรรม โครงการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวของหมู่บ้าน ส่วนใหญ่จะเน้นที่การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนเป็นหลัก เช่น ชาวบ้านเสนอโครงการบ้านพักโฮมสเตย์ ภาครัฐส่งเจ้าหน้าที่มาให้ความรู้ ความเข้าใจ โดยมีคณะกรรมการหมู่บ้านเป็นผู้จัดให้ชาวบ้านเข้าร่วมฝึกอบรม และร่วมกิจกรรมต่างๆ อย่างเท่าเทียมกัน รวมทั้งการศึกษาดูงาน เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ซึ่งลักษณะความร่วมมือที่กล่าวข้างต้นเป็นไปตามรูปแบบการจัดการแบบเครือข่ายภาคประชาสังคมของ วีระศักดิ์ เครือเทพ (2550, น. 84) ที่ได้กล่าวไว้ว่า ภาครัฐจะสนับสนุนให้ภาคประชาชนมีบทบาทหลักในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชนด้วยตัวเอง โดยภาครัฐจะคอยให้ความช่วยเหลือหรือให้การสนับสนุนการดำเนินงานของภาคประชาชนในด้านต่างๆ ตามความจำเป็นในรูปแบบของการพึ่งพาอาศัยกัน และยังมีความสอดคล้องกับองค์ประกอบของการบริหารการปกครองสาธารณะแนวใหม่ของ สมศักดิ์ สามัคคีธรรม และปรีดา วานิชภูมิ (2556, น. 207) ที่กล่าวว่า การทำงานในรูปแบบของเครือข่าย จะประกอบไปด้วยภาคส่วนต่างๆ ที่มีความหลากหลาย ซึ่งสามารถจัดตั้งในลักษณะที่มีความถาวรหรือชั่วคราวก็ได้ ส่วนโครงสร้างของเครือข่ายจะไม่ลำดับชั้น ไม่มีสายการบังคับบัญชา จะเน้นการทำงานร่วมกันและการเป็นอิสระในการบริหารของแต่ละภาคส่วน นอกจากนี้ การจัดการท่องเที่ยวที่ผ่านมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2543 ที่มีการเปิดหมู่บ้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อย่างเป็นทางการ ในระยะแรก ได้รับการส่งเสริม สนับสนุนจากภาครัฐ ต่อมามีการตั้งคณะกรรมการท่องเที่ยวที่มาจากคนในหมู่บ้านเพื่อเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ มีการลงมือปฏิบัติตามบทบาทของแต่ละฝ่าย มีการประเมินผล รวมทั้งการบันทึกข้อตกลงต่างๆ แม้ไม่มีการจัดทำอย่างเป็นทางการก็ตาม จากที่กล่าวมาแสดงให้เห็นว่า กระบวนการความร่วมมือที่มีการดำเนินการในหมู่บ้านแม่กำปองมีการนำขั้นตอนของความร่วมมือในลักษณะของความร่วมมือเกี่ยวกับการท่องเที่ยวที่ วรสุดา สุขารมณ์ (2554, น. 35) ได้นำเสนอไว้ 5 กระบวนการ ซึ่งนำมาใช้เป็นตัวแบบอย่างชัดเจน คือ 1) ความร่วมมือในการวางแผน 2) การแลกเปลี่ยนข้อมูล ความรู้ ความชำนาญด้านการท่องเที่ยวร่วมกัน 3) การร่วมปฏิบัติ เป็นการเข้ามาทำงาน ดำเนินกิจกรรม และตัดสินใจในเรื่องต่างๆ ร่วมกัน 4) การร่วมประเมินผล และ 5) การทำบันทึกข้อตกลง เพื่อยึดถือเป็นหลักการในการทำงานร่วมกันอย่างชัดเจน นอกจากนี้ ผลการศึกษา กระบวนการความร่วมมือในการจัดการท่องเที่ยวของหมู่บ้านแม่กำปองยังมีความสอดคล้องกับที่ วรินทร์ธร ธรสารสมบัติ (2556) และพิฑูรย์ ทองฉิม (2558) ที่ได้ทำการศึกษาการจัดการความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวอีกด้วย

7.2 หลักการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของหมู่บ้านแม่กำปอง ตำบลห้วยแก้ว อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ มีการนำหลักการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ได้แก่ การกำหนดรูปแบบการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับสภาพทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชน การจัดกิจกรรมให้ความรู้กับประชาชนในพื้นที่และนักท่องเที่ยว การเปิดโอกาสให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วม ส่งเสริมตลาด มีการจัดการโครงสร้างพื้นฐานและบริการการท่องเที่ยวอย่างสมดุล มีการสร้างและกระจายรายได้ให้คนในท้องถิ่นมาปรับใช้ตามที่สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2542, น. 10) ได้เสนอไว้ว่า หลักการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ต้องมีการบูรณาการจากหน่วยงานทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน ซึ่งมีหลักการ 1) กำหนดรูปแบบการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับชุมชน ดังเช่น การจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของหมู่บ้านแม่กำปอง มีการสร้างกฎ ระเบียบ เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ อนุรักษ์ประเพณี วัฒนธรรม 2) การให้การศึกษาและสร้างจิตสำนึก มีการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชนแม่กำปองขึ้นมา เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ 3) การมีส่วนร่วมในรูปแบบต่างๆ เช่น สร้างกลุ่มกิจกรรมตามความถนัดและความสนใจของคนในหมู่บ้าน 4) การส่งเสริมตลาดและการนำเที่ยว มีการประชาสัมพันธ์ ชักจูงให้คนทั้งภายในและภายนอกชุมชน รับรู้ สนใจ ผ่านทางสื่อออนไลน์ รายการโทรทัศน์ สารคดี 5) มีแผนการจัดการที่คำนึงถึงขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว จัดตั้งศูนย์ข้อมูลการท่องเที่ยวของหมู่บ้าน และ 6) การส่งเสริมการลงทุน รายได้จากการท่องเที่ยวมีการดำเนินการแบบสหกรณ์ เพื่อให้การจัดสรรรายได้เป็นไปอย่างเท่าเทียมและเป็นธรรม จากที่กล่าวมาข้างต้น แสดงให้เห็นได้อย่างชัดเจนว่า การจัดการท่องเที่ยวของหมู่บ้านมีการนำหลักการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์มาปรับใช้ได้อย่างเหมาะสม

7.3 ผลลัพธ์ที่ได้จากการจัดการท่องเที่ยวของหมู่บ้านแม่กำปอง ตำบลห้วยแก้ว อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า การดำเนินการจัดการท่องเที่ยวของหมู่บ้านแม่กำปองที่ผ่านมาสามารถบรรลุผลตามเป้าหมาย คือ สามารถสร้างการมีส่วนร่วม สร้างงาน รายได้ พัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนและเศรษฐกิจชุมชนให้ดีขึ้น ชุมชนมีความเข็มแข็งพึ่งตนเองได้ สามารถดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม วิถีชีวิตความเป็นอยู่ประเพณีดังเดิมของชุมชนไว้ได้อย่างดี และสุดท้ายชาวบ้านได้รับการพัฒนาความรู้ ความสามารถทักษะต่างๆ ในการจัดการ การให้บริการการท่องเที่ยวได้อย่างมีมาตรฐานมากขึ้น ซึ่งสามารถวิเคราะห์ได้ว่า ผลลัพธ์ที่ได้มีความสอดคล้องกับ ผลที่เกิดจากการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ที่ Winkler and Zimmermann (2015, p. 47) ได้นำเสนอไว้ว่า ผลลัพธ์ของการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ประกอบด้วย 1) ประโยชน์ทางเศรษฐกิจ 2) การรักษาสิ่งแวดล้อม 3) การศึกษา มีกระบวนการเรียนรู้ และให้การศึกษาเกี่ยวกับระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว เพื่อเพิ่มพูนความรู้ และสร้างจิตสำนึกที่ถูกต้องแก่นักท่องเที่ยวในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ 4) การ

ยอมรับวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นภายในชุมชน มุ่งเน้นให้คนในชุมชนได้รู้จักและเคารพในมรดกทางวัฒนธรรมของตนเอง จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ พบว่า จากการที่ได้มีการเปิดหมู่บ้านเป็นหมู่บ้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อย่างเป็นทางการ มาตั้งแต่ พ.ศ. 2543 จนถึงปัจจุบัน การดำรงชีวิต วิถีชีวิต วัฒนธรรมของคนในหมู่บ้านไม่มีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมากนัก ยังมีการพึ่งพาอาศัยกันแบบเครือญาติ ประเพณีของหมู่บ้านก็ยังคงรักษาไว้ได้จนถึงปัจจุบัน และ 5) ขีดความสามารถของชุมชน พบว่า ปัจจุบันคนในหมู่บ้านแม่กำปองมีคุณภาพชีวิตดีขึ้น คนในหมู่บ้านรู้หน้าที่ของตนเองในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของหมู่บ้าน ให้ความร่วมมือในการรักษาทรัพยากรธรรมชาติ ชาวบ้านมีงานทำ มีกองทุนสวัสดิการชุมชน หมู่บ้านได้รับรางวัลจำนวนมาก นอกจากนี้ ยังมีการพัฒนาความรู้ ความสามารถ ทักษะต่างๆ ในการดูแลต้อนรับนักท่องเที่ยว เช่น พัฒนาทักษะภาษาต่างประเทศให้คนรุ่นใหม่เพื่อส่งเสริมให้เยาวชนกลับมาทำงาน จากผลลัพธ์นี้แสดงให้เห็นว่าการจัดการท่องเที่ยวของหมู่บ้านแม่กำปอง นอกจากบรรลุผลตามเป้าหมายของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ของ Winkler and immermann (2015, p. 47) แล้ว ยังมีความสอดคล้องกับผลการศึกษาของ บุษกร ด้วงทอง และวิโรจน์ เจษฎาลักษณ์ (2558) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่องความสัมพันธ์เชิงเศรษฐกิจระหว่างชุมชนกับการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของวนอุทยานปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ที่มีลักษณะการพึ่งพากันทางเศรษฐกิจ การประสานประโยชน์ทางเศรษฐกิจร่วมกัน และการสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจให้แก่ชุมชนอย่างยั่งยืน

ผลลัพธ์ของการจัดการท่องเที่ยวของหมู่บ้านแม่กำปองที่สำคัญ คือ ความเข้มแข็งของชุมชน ในการปกป้องรักษาผลประโยชน์ของคนในหมู่บ้าน โดยมีการร่างกฎ ระเบียบห้ามไม่ให้นายทุน หรือบุคคลภายนอกเข้ามาแสวงหาผลประโยชน์ ทำให้การประกอบธุรกิจบ้านพักโฮมสเตย์ หรือร้านค้าในชุมชน กระทำโดยคนในชุมชนทั้งหมดซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นถึงขีดความสามารถของชุมชน ทำให้ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการจัดการท่องเที่ยวตกเป็นของคนในชุมชน เกิดการกระจายรายได้ และการแบ่งปันผลประโยชน์ให้กับคนในหมู่บ้านอย่างแท้จริง โดยที่บุคคลภายนอกไม่สามารถที่จะเข้ามาทำลาย หรือเข้ามาหาผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวของหมู่บ้านแม่กำปองได้ ซึ่งเป็นสิ่งที่จำเป็นต้องรักษาความเข้มแข็งของชุมชน โดยเฉพาะการสร้างเสริมภาวะผู้นำให้คนในชุมชน

จากผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า ในหมู่บ้านแม่กำปองสามารถสร้างความร่วมมือระหว่างคนในชุมชนได้สำเร็จ เกิดจากพลังความร่วมมือของคนในชุมชน ที่เกิดจากความมุ่งมั่น ศักยภาพของผู้นำชุมชน ได้แก่อดีตผู้ใหญ่บ้านที่มีความคิดสร้างสรรค์ ริเริ่มวิถีทางการพัฒนาตามการพึ่งพิงตนเองโดยมีระบบการคิดที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการแสวงหาความร่วมมือ โดยเริ่มจากการร่วมทำการศึกษาวิจัยกับนักวิชาการ เพื่อแสวงหาวิถีทางการพัฒนาที่ไม่ต้องพึ่งพิง ภาครัฐ จนสามารถทราบจุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส อุปสรรคในการแสวงหาวิถีทางการพัฒนาด้วยตนเองได้ โดยเน้น

การสร้างความร่วมมือจากชาวบ้านในชุมชนเป็นเป้าหมายหลัก เพื่อร่วมกันสร้างกิจกรรมการท่องเที่ยวในหมู่บ้าน บนพื้นฐานของความสมัครใจ ไม่มีการทำข้อตกลงเป็นรายลักษณ์อักษรต่อกัน แต่ทุกฝ่ายเคารพในสิ่งที่ร่วมกันกำหนดขึ้นมาเป็นกติกาของชุมชน อย่างไรก็ตาม เมื่อภาครัฐเห็นความสำเร็จ ความมุ่งมั่นของชุมชนก็ได้เข้ามาช่วยส่งเสริมทางด้านทักษะความรู้ให้ เช่น การจัดบริการบ้านพักโฮมสเตย์ที่มีมาตรฐาน ดังนั้น ภาวะผู้นำของคนในชุมชนจึงเป็นปัจจัยแห่งความสำเร็จที่สามารถนำไปใช้เป็นวิถีทางของการพัฒนาในด้านอื่นๆ ได้อย่างดียิ่ง

8. ข้อเสนอแนะ

(1) ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน และนักท่องเที่ยว จำเป็นต้องร่วมมือกันสร้างจุดเด่นทางการท่องเที่ยวให้กับหมู่บ้านแม่กำปองอย่างต่อเนื่อง บนพื้นฐานของความจริงใจไว้เนื้อเชื่อใจ และตั้งอยู่บนผลประโยชน์ร่วมกันของคนในชุมชน โดยมีหน่วยงานภาครัฐในระดับท้องถิ่นเป็นพี่เลี้ยง และหน่วยงานระดับภูมิภาค ระดับภาค เป็นผู้ส่งเสริมสนับสนุน ทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ และ บุคลากรโดยเฉพาะภาวะผู้นำของคนในชุมชน เพื่อพัฒนาศักยภาพและมาตรฐานของการท่องเทียวเชิงอนุรักษ์ไว้ให้มีความก้าวหน้าและยั่งยืนตลอดไป

(2) หน่วยงานภาครัฐในระดับจังหวัดและท้องถิ่นควรเข้ามาช่วยส่งเสริม พัฒนาในส่วนของสาธารณูปโภคต่างๆ เช่น ถนน ระบบไฟฟ้า น้ำประปา ให้พอเพียง สร้างความสะดวกสบาย ปลอดภัยในการเดินทางท่องเที่ยวมากขึ้น การร่วมมือกันควรพิจารณาขอบเขตภาระหน้าที่ของแต่ภาคละส่วนอย่างเหมาะสมตามศักยภาพ เพื่อให้เกิดความร่วมมืออย่างแท้จริง มีความเข้มแข็งและจริงจัง

(3) ควรมีการสร้างแรงจูงใจให้ชาวบ้านที่ยังไม่มีบทบาทหรือมีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้ทุกคนได้รับประโยชน์จากการจัดการท่องเที่ยวโดยตรง นอกจากผลประโยชน์ทางอ้อมที่ได้รับผ่านสวัสดิการของชุมชน

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

กรมการท่องเที่ยว. (2559). *มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนของอาเซียน.* กรุงเทพฯ: กรมการท่องเที่ยว.

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2553). *Thailand Tourism Awards 8th*. กรุงเทพฯ: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.

จักร ติงศภัทิย์, และกฤษฎา ปราโมทย์ธนา. (2552). *การบริหารงานภาครัฐแบบเครือข่าย: มิติใหม่ของภาครัฐ*. กรุงเทพฯ: เอ็กซเปอร์เน็ท.

จักรพันธ์ ภูมิสุทธาผล. (2557). *ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการท่องเที่ยวโดยชุมชนหมู่บ้านแม่กำปอง ตำบลห้วยแก้ว อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่.* (วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

เดลินิวส์. (2560). *'ถอดรหัส'แม่กำปอง 'ชุมชนเข้มแข็ง' ร่วมมือร่วมใจ 'ยั่งยืน'.* สืบค้นเมื่อ 20 สิงหาคม 2560, จาก https://www.dailynews.co.th

บุษกร ด้วงทอง, และวิโรจน์ เจษฎาลักษณ์. (2558). ความสัมพันธ์เชิงเศรษฐกิจระหว่างชุมชนกับการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของวนอุทยานปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. *International Humanities, Social Sciences and arts, 8*(2), 2123-2139.

พิฑูรย์ ทองฉิม. (2558). *การจัดการความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนเกาะลันตา จังหวัดกระบี่.* (วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

วรสุดา สุขรมณ์. (2554). *ความร่วมมือระหว่างองค์การในการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของไทย.* (ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต), มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

วรินทร์ธร ธรสารสมบัติ. (2556). *ความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยว.* (ดุษฎีนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต), มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

วีระศักดิ์ เครือเทพ. (2550). *เครือข่ายนวัตกรรมการทำงานขององค์กรปกครองท้องถิ่น.* กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. (2542). *การดำเนินการเพื่อกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ.* กรุงเทพฯ: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.

สมศักดิ์ สามัคคีธรรม, และปรีดา วานิชภูมิ. (2556). การจัดการภาคีสาธารณะแนวใหม่: ความหมาย และนัยสำคัญ. *วารสารเศรษฐศาสตร์การเมืองบูรพา, 1*(1), 183-214.

สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2560). *รายงานภาวะเศรษฐกิจท่องเที่ยว*. กรุงเทพฯ: เอ็กเซลเลนท์ บิสเนส แมเนจเม้นท์ จำกัด.

สำนักพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. (2556). *รายงานผลการศึกษาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนบนเส้นทางสีเขียว กรณีพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.* ขอนแก่น: สำนักพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.

อัมพร ธำรงลักษณ์. (2553). *การบริหารปกครองสาธารณะ: การบริหารรัฐกิจในศตวรรษที่ 21*. ปทุมธานี: โครงการตำราและสิ่งพิมพ์ คณะรัฐศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ภาษาอังกฤษ

Agranoff, R., & McGuire, M. (2001). Big Questions in Public Network Management Research. *Journal of Public Administration Research and Theory, 11*(3), 295-326.

Anderson, W. (2009). Promoting ecotourism through networks: case studies in the Balearic Islands. *Journal of Ecotourism, 8*(1), 51-69.

Ceballos-Lascurain, H. (1996). *Tourism, Ecotourism, and Protected Areas: The State of Nature-based Tourism around the World and Guidelines for its Development*. Gland: Iucn.

Cheema, G. S. (2004, May). *From Public Administration to Governance: The Paradigm Shift in the Link between Government and Citizens*. In 6th Global Forum on Reinventing Government: Toward Participatory and Transparent Governance, Seoul, Republic of Korea.

Coria, J., & Calfucura, E. (2012). Ecotourism and the Development of Indigenous Communities: The Good, the Bad, and the Ugly. *Ecological Economics, 73*, 47–55.

Kennett, P. (2010). Global Perspectives on Governance. In Osborne, S. P. (Ed.). *The New Public Governance: Emerging Perspectives on the Theory and Practice of Public Governance* (pp. 19–35). New York: Routledge.

Loffler, E. (2005). Governance and Government: Networking with External Stakeholders. In Bovaird, T., & Loffler, E. (Eds.). *Public Management and Governance*. London: Taylor & Francis Group.

Osborne, S. P. (2010). The New Public Governance: Emerging Perspectives on the Theory and Practice of Public Governance. New York: Routledge.

O'Toole, L. J., & Meier, K. J. (2004). Desperately Seeking Selznick: Cooptation and the Dark Side of Public Management in Networks. *Public Administration Review, 64*(6), 681-693.

Thomson, A. M., & Perry, J. L. (2006). Collaboration processes: Inside the black box. *Public administration review, 66*(S1), 20-32.

Winkler, T., & Zimmermann, F. (2015). Ecotourism as Community Development Tool Development of an Evaluation Framework. *Current Issues of Tourism Research, 4*(2), 45-56.